

IZJAVA ZA MEDIJE – Ljubljana, 21. junij 2024 - Sindikalna konfederacija Glosa-ZASUK in sindikat SVIZ protestno zapustili pogajalski sestanek na Ministrstvu za kulturo.

Ministrstvo za kulturo blokira že usklajene rešitve s sindikati

Kratek povzetek dogajanja preteklega leta in pol

Pomladi 2023 smo se sindikati Glosa, ZASUK, SVIZ in Ministrstvo RS za kulturo strinjali, da je izkoriščanje, podplačevanje in v številnih primerih neplačevanje samozaposlenih v kulturi s strani javnih zavodov ter državnih skladov in agencij nedopustno in da ga je potrebno s kolektivno pogodbo v najkrajšem možnem času ustaviti. Stanje v sektorju je namreč tako alarmantno, da terja takojšnje ukrepe.

Ministrica za kulturo Asta Vrečko je junija 2023 ustanovila delovno skupino, na kateri smo reprezentativni sindikati in ministrstvo za kulturo skupaj pripravili rešitve, ki bi se vključile v kolektivno pogodbo. Ta bi med drugim najbolj ogroženim delavkam in delavcem v kulturi zagotovila vsaj minimalno plačilo. Ob zaključku dela skupine so se rešitve zapisale v medsebojno usklajen dokument.

Čeprav smo sindikati že pomladi 2023 s pravnim mnenjem in evropskimi smernicami dokazovali, da imajo samozaposleni pravico do sklepanja kolektivne pogodbe brez dodatne zakonske podlage, je ministrstvo vztrajalo, da se spremeni zakon in sicer tako, da se v 82. členu Zakona o uresničevanju javnega interesa v kulturi doda odstavek, da imajo samozaposleni v kulturi pravico do sklepanja kolektivne pogodbe. Ministrstvo je takrat zagotavljalo, da minimalno dopolnilo ne bo bistveno podaljšalo časovnice do sprejetja kolektivne pogodbe, ki so jo napovedovali v začetku leta 2024.

Po osmih mesecih čakanja je konec maja 2024 ministrstvo prelomilo svojo obljubo z argumentacijo, da vlada nasprotuje sprejetju kolektivne pogodbe za samozaposlene v kulturi. Na tem sestanku sta ministrica dr. Asta Vrečko in državni sekretar mag. Marko Rusjan, ponudila alternativno rešitev - sprejetje uredbe, katere uveljavljanje bi se zamaknilo v začetek leta 2025. Sindikati smo na tem sestanku zahtevali, da se do konca junija pripravi premostitveni sporazum do obdobja sprejetja uredbe, ki bi nemudoma začel urejati neplačevanja samozaposlenih v kulturi in preprečevanja dela samo za reference, kar je žal ustaljena praksa marsikaterega javnega zavoda.

Sestanek, ki je potekal 28. maja, se je zaključil s sklepi, da ministrstvo osnutek sporazuma, ki bo vseboval rešitve, pripravljene na delovni skupini, spiše do 14. junija, ga pošlje v pregled in dopolnilo sindikatom, 20. junija pa se uskladijo še zadnje podrobnosti pred podpisom in njegovo uveljavitvijo, ki bi bila začetek julija.

Protestna prekinitev sestanka reprezentativnih sindikatov z ministrstvom za kulturo 20. junija 2024

Ministrstvo za kulturo nam je osnutek zahtevanega dogovora poslalo 17. junija 2024 in ob pregledu smo sindikati ugotovili določeno neujemanje z vsebinskimi rešitvami iz delovne skupine. Bolj kot nekatere nedoslednosti pri vsebinskih razlikah, je skrb zbujal podan predlog, da bi dogovor po predlogu ministrstva stopil v veljavo šele z januarjem 2025, kar pomeni, da sporazum sploh ne bi opravljal dogovorjene premostitvene funkcije do uveljavitve uredbe (za sprejetje katere prav tako nimamo zagotovila).

Na sestanku so se pogovori dodatno zapletli ne le zaradi terminov in vsebinskih nedoslednosti, ampak tudi zaradi na strani ministrstva na novo izpostavljene ovire, da tudi ta dogovor zahteva medresorsko usklajevanje in ustrezno pravno podlago. Zaradi vseh novih ovir smo sindikati sestanek protestno prekinili, saj bistvene rešitve, ki smo jih doslej uskladili na sestankih in delovnih skupinah, za ministrstvo niso več sprejemljive.

Izjave sindikatov ZASUK, Glosa in SVIZ

Izjava ZASUKA

Leto in pol dni trajajoč proces reševanja situacije prekarne delavcev z Ministrstvom za kulturo bi lahko povzeli v enem stavku: en korak naprej, dva koraka nazaj.

Začetek pogovorov o kolektivni pogodbi samozaposlenih v kulturi je bil pomemben korak v smeri reševanja krize v sektorju. Za to je imelo ministrstvo končno tudi ekipo, ki se je zavezala, da mora na tem področju nekaj storiti, ter tudi ustreznega sogovornika na strani samozaposlenih delavk in delavcev v kulturi: reprezentativni sindikat ZASUK. Za sklep kolektivne pogodbe imamo tudi pravno podlago v novih evropskih smernicah.

A komaj so stekli prvi pogovori, so koraki že začeli zastajati - ministrstvo je našlo izgovor v tem, da mora poiskati zakonsko podlago za kolektivna pogajanja. V dobri veri, da si rešitev želijo, smo sindikati stopili korak nazaj in bili pripravljeni počakati. V tem času je zaživila delovna skupina, ki je lansko poletje zagrizla v problematiko, temeljito preučila situacijo in pripravila konkretno, operativno in z zakoni skladno vsebino obljubljenih kolektivnih pogodb. Živeli smo v prepričanju, da se vendarle pomikamo naprej.

Koraki pa so popolnoma zastali, ko je vlada po mesecih odlašanja z zakonsko spremembo zavrnila predlagani člen o kolektivnih pogajanjih. Sindikati smo tudi to dejstvo sprejeli in predlagali nov kompromis: v redu, bomo namesto kolektivne pogodbe sprejeli tudi reševanje stanja preko uredbe, do takrat pa naj se vendarle z dogovorom med pristojnim ministrstvom in sindikati zaščiti delavce in delavke. Ministrstvo je predlog sprejelo in ponovno smo verjeli, da se kljub močno upočasnjeni hoji vendarle premikamo k cilju.

Z včerajšnjim dnevom pa smo izvedeli, da je tudi za to rešitev potrebna zakonska podlaga, ki pa seveda ne obstaja. Tako nam dejansko ni bilo ponujeno drugega kot dogovor, ki nima ne učinkov, ne garancij, poleg tega pa negira nekatere že dogovorjene vsebine izpred leta dni, ko smo se na vse pretege trudili, da bi našli rešitve, ki bi bile ustrezne tako za samozaposlene kot za ministrstvo.

Tako smo leto in pol kasneje prehodili pot, ki nas je pripeljala natanko tja, kjer smo bili na začetku. Smo brez kolektivne pogodbe, brez uredbe, brez premostitvenega sporazuma in brez usklajenih vsebin. Imamo le dobre namene in kilometre zapisnikov, katerih sklepi očitno ne pomenijo nič. Vmes se je zgodilo zgolj to, da se je zaradi neplačevanja in podplačevanja revščina med samozaposlenimi še povečala, funkcionarjem na drugi strani mize pa so se plače povišale - za to kakopak ni bilo potrebno iskati novih in novih zakonskih podlag.

V tej točki zato ne moremo predlogov ministrstva brati drugače kot kupovanje časa in ustvarjanje občutka, da se nekam premikamo, medtem ko smo vseskozi na točki nič. Njihov mandat se bo po dopustih stekel v zadnje predvolilno leto, prebivalci pa ne bomo videli obljubljenih Varnosti, ampak Stvarnost - ne blaginjo in mir, pač pa revščino in prekarnost.

Izjava Glose

V Glosi smo pozimi 2023 z novoustanovljenim sindikatom ZASUK sklenili sindikalno konferenco, ker je bil skrajni čas, da se reprezentativno, na podlagi poglobljenega proučevanja stanja in kontinuiranega stika s članstvom, zagovarjajo interesi zelo pomembne in obenem izredno ranljive skupine delavcev in delavk v kulturno-ustvarjalnem sektorju. Ta velika skupina so samozaposlenih v kulturi ter vsi drugi prekarni delavci in delavke, ki delajo z javnimi inštitucijami kot zunanji izvajalci in izvajalke. Presenečeni smo in ostro nasprotujemo interpretaciji vlade, da za sklepanje kolektivne pogodbe samozaposleni potrebujejo dodatno zakonsko podlago. Ta interpretacije je konzervativnejša od podanih smernic Evropske unije (Smernice o uporabi konkurenčnega prava EU za kolektivne pogodbe v zvezi z delovnimi pogoji samozaposlenih oseb brez zaposlenih s 30. septembra 2022), ki državam narekujejo, da v praksi začnejo z udejanjanjem omogočanje kolektivnega pogajanja samozaposlenim.

Obenem smo sindikati že poleti 2023 ministrstvu predložili pravno mnenje prof. dr. Tičarja iz Pravne fakultete, ki dokazuje, da se lahko samozaposleni v kulturi kolektivno pogajajo že po obstoječi slovenski zakonodaji. Zato ne le ministrstvo, ampak celotno vlado pozivamo, da upošteva evropski in slovenski pravni red ter začne nemudoma urejati področje prekarnega dela v Sloveniji, ki ga je dolgoletna fleksibilizacija, za katero je pomembno odgovorna tudi država, desetletja pospeševala. **Samozaposlenih v kulturi je 3.114, skoraj toliko izgovorov pa je v tem času podalo ministrstvo za kulturo zakaj se problematika reševanja neplačevanja samozaposlenih v kulturi ne more nemudoma rešiti.**

Izjava SVIZ

Zagotavljanje minimalnih plačnih standardov za samozaposlene v kulturi in druge prekarne delavce v sektorju ne pomeni, da bodo ti delavci po novem plačani odlično. Zagotavljanje minimalnih plačnih standardov za te delavce pomeni bistveno pomembnejšo razliko - da bodo ti delavci, med katerimi po raziskavah kar 4 od 10 pri delu z javnimi zavodi, državnimi agencijami in skladi sploh niso plačani, dobijo trdo zaslužno plačilo.

Seveda kultura plačevanja z referencami ni značilnost vseh javnih zavodov. Veseli nas, da so med njimi tisti, ki svoje zunanje sodelavce že brez kolektivne pogodbe, posebnih uredb in dogovorov plačujejo primerljivo kot svoje zaposlene. Obenem pa se v kulturno-ustvarjalnem sektorju ne moremo sprenevedati, da prakse plačevanja z referencami, zagotavljanje zgolj materialnih stroškov in neplačevanje dela, niso izredno razširjene prakse ter nekaj, s čimer se v svoji karierni redno srečuje večina samozaposlenih pri delu z javnimi institucijami.

Ministrstvo je tudi na zadnjem sestanku poudarilo, da reševanje minimalnih standardov plačila ni edina problematika, ki jo je za samozaposlene v kulturi potrebno urediti. S tem se zelo strinjamo in dodajamo, da najprej in predvsem delavci delajo za denar. **Če ne bomo pogodbeno ustrezno uredili minimalnih plačil samozaposlenim, se lahko zgodi, da bodo ti po novih uredbah sicer lahko napredovali, tudi v najvišji karierni razred, a bodo za svoje delo še vedno plačani zgolj za referenco - torej 0 evrov.**

Kontakt za medije:

Eva Matjaž, koordinatorica za komuniciranje, ZASUK: info@zasuk.si / 041 377 414
